Eduskunta
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Lausunto hallituksen esityksestö eduskunnalle laiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi sekä sosiaalisista yrityksistä annetun lain kumoamisesta

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt lausuntoamme otsikon asiassa, minkä johdosta esitämme seuraavaa:

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia. Lisäksi muutettaisiin työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annettua lakia tulotietojärjestelmästä annettua lakia, työsopimuslakia ja työttömyysturvalakia. Vähäisiä muutoksia tehtäisiin myös eräisiin verolakeihin. Sosiaalisista yrityksistä annettu laki kumottaisiin.

Esityksen mukaan palkkatukijärjestelmää yksinkertaistettaisiin rajaamalla palkkatuki sellaisten työttömien työnhakijoiden työllistymisen edistämiseksi, jotka ovat valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen tarkoittamia alentuneesti työkykyisiä tai epäedullisessa asemassa olevia työntekijöitä. Palkkatukea voitaisiin jatkossa myöntää nuorten, ikääntyneiden, perusasteen koulutuksen varassa olevien, maahanmuuttajien ja vähintään kuusi kuukautta ansiotyötä vailla olleiden sekä alentuneesti työkykyisten työllistymisen edistämiseen. Oppisopimuskoulutukseen palkkatukea voitaisiin myöntää myös muiden työttömien työnhakijoiden palkkakustannuksiin.

Esityksen mukaan palkkatukijärjestelmää yksinkertaistettaisiin myös yhdenmukaistamalla palkkatuen määrää. Ammatillisen osaamisen puutteiden perusteella myönnettävän palkkatuen määrä olisi 50 prosenttia palkkakustannuksista. Palkkatuen määrä olisi kuitenkin 70 prosenttia palkkakustannuksista, jos työttömän työnhakijan mahdollisuudet sopivan työn saamiseen ovat huomattavasti vähentyneet asianmukaisesti todetun fyysisen tai psyykkisen vamman tai sairauden vuoksi. Palkkatuki myönnettäisiin pääsääntöisesti viideksi tai kymmeneksi kuukaudeksi riippuen palkkatukea edeltävän työttömyyden kestosta. Nykyistä vastaavasti oppisopimuskoulutukseen, 60 vuotta täyttäneen pitkäaikaistyöttömästä tai vamman tai sairauden perusteella työllistettävästä olisi mahdollisuus saada muuta palkkatukea pidempikestoisempaa tukea.

Työnantajaa koskevia palkkatuen myöntämisedellytyksiä muutettaisiin siten, että palkkatuen myöntämiselle ei olisi estettä, jos työnantaja on palkannut 12 edellisen kuukauden aikana tuotannollisista tai taloudellisista syistä irtisanomiensa työntekijöiden tilalle vastaavan määrän työntekijöitä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa käytetty elinkeinotoiminnan käsite korvattaisiin esityksen mukaan taloudellisen toiminnan käsitteellä, jotta käsite olisi yhdenmukainen Euroopan unionin valtiontukisääntelyssä käytetyn käsitteen kanssa. Työllisyyspoliittisen avustuksen ja 100 prosentin palkkatuen myöntäminen olisi jatkossa mahdollista muille kuin taloudellista toimintaa harjoittaville toimijoille sekä niille taloudellista toimintaa harjoittaville, joiden taloudellisella toiminnalla ei olisi vaikutusta Euroopan unionin jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Edellä mainituissa tilanteissa tukeen ei sovellettaisi Euroopan unionin valtiontukisääntelyä. Lisäksi 100 prosentin palkkatukea voitaisiin myöntää de minimis –tukena muille kyseessä olevan tuen kohderyhmän toimijoille, joita ovat yhdistykset, säätiöt ja rekisteröidyt uskonnolliset yhdyskunnat.

Esityksessä uutena tukimuotona ikääntyneiden työllisyyden edistämiseksi ehdotetaan 55 vuotta täyttäneiden työllistämistukea, josta säädettäisiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7a luvussa. Tuki myönnettäisiin ilman tarkoituksenmukaisuusharkintaa, jos laissa säädetyt edellytykset täyttyvät. Työsuhde tulisi muun muassa solmia siten, että työsopimuksella taattu säännöllinen työaika on vähintään 25 tuntia viikossa tai vähintään 65 prosenttia alan enimmäistyöajasta. Tukea maksettaisiin 70 prosenttia tukikelpoisista palkkakustannuksista enintään 10 kuukauden ajalta, kuitenkin enintään työsuhteen keston ajalta. Tukikelpoisina kustannuksina pidettäisiin samoja palkkakustannuksia kuin palkkatuetussa työssä. Työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annettuun lakiin tehtäisiin tarvittavat muutokset 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuen myöntämisestä sekä kuntien velvoitetyöllistämiseen liittyvästä tuesta. Ehdotettujen tukien maksamisessa tarvittavien tiedonsaantioikeuksien turvaamiseksi muutettaisiin tulotietojärjestelmästä annettua lakia. Työsopimuslain 13 luvun 6 §:n 2 momenttiin ja työttömyysturvalakiin tehtäisiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin ehdotettujen muutosten edellyttämät muutokset. Lisäksi työttömyysturvalain 5 luvun 4a §:ää täydennettäisiin siten, että 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuen osalta työssäoloehto kertyisi samalla tavalla kuin palkkatuetussa työssä.

Esityksen tavoitteena on lisätä palkkatuen käyttöä erityisesti yrityksissä. Palkkatuen käytön lisäämisen tavoitteena on edistää heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymistä ja sitä kautta nostaa työllisyysastetta. Tavoitteena on vähentää palkkatukeen liittyvää byrokratiaa yksinkertaistamalla palkkatukijärjestelmää siten, että järjestelmä olisi ennakoitavampi ja

palkkatuen myöntö- ja maksatusprosessi nopeampi ja houkuttelisi työnantajia, erityisesti yrityksiä palkkaamaan työttömiä työnhakijoita palkkatuella nykyistä enemmän.

Palkkatuen yleisiin edellytyksiin ehdotettu rajaus tulee jossain määrin supistamaan kohderyhmää, jonka työllistämisessä palkkatukea jatkossa voi hyödyntää. Pidämme kuitenkin perusteltuna, että tuki rajataan heikossa työmarkkina-asemassa olevien henkilöiden työllistymisen edistämisen tueksi.

Pidämme työnantajaan liittyviin palkkatuen edellytyksiin esitettyjä muutoksia perusteltuina. Kannatamme erityisesti tuta-perusteella irtisanoneeseen työnantajaan kohdistuneen rajoituksen lieventämistä. On kohtuutonta, että nykyisin palkkatuen ehdoissa on "12 kuukauden takaisinottovelvoite", kun työsopimuslaissa velvoite on kuukausia lyhyempi.

Palkkatuella katettavien palkkakustannusten osalta esityksessä ehdotetaan, ettei palkkatuella enää jatkossa katettaisi työntekijästä aiheutuvia sivukuluja. Työntekijästä työnantajalle aiheutuvat suorat kustannukset ovat kuitenkin vieläkin suuremmat, kun pelkästään bruttopalkka ja palkan sivukulut. Ehdotetut muutokset tulevatkin joissain tilanteissa pienentämään palkkatuen tasoa ja siten vaikuttamaan heikentävästi työnantajien halukkuuteen työllistää palkkatukea hyödyntäen. Toisaalta tuen määrään ehdotetut muutokset tulevat kompensoimaan palkkatuella katettaviin palkkakustannuksiin tehtäviä muutoksia ja joissain tilanteissa työnantajalle maksettava palkkatuki tulee olemaan jopa suurempi, kuin nykysääntelyllä. Kokonaisuutena 5 ja 6 §:n tehtävien muutosten vaikutukset kumoavat toisensa kuitenkin siinä määrin, etteivät ne yhdessä todennäköisesti vaikuta kovinkaan merkittävästi suuntaan tai toiseen työnantajien halukkuuteen työllistää palkkatukea käyttäen.

Esityksen tavoitteena on lisätä palkkatuen käyttöä erityisesti yrityksissä. Katsomme, että vaikka ehdotetut muutokset jossain määrin järjestelmää yksinkertaistavatkin, on esityksessä myös toiseen suuntaan järjestelmää vievä muutosehdotus uudesta 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuesta. Ehdotetut muutokset ja niissä tehdyt uudet selkeät rajaukset tuen myöntämisen ehdoista saattavat nopeuttaa palkkatuen myöntämisprosessia. Yritysten halukkuuteen hyödyntää palkkatukea vaikuttaa näkemyksemme mukaan eniten se, miten automaattiseksi haku- ja maksatusprosessi on mahdollista tehdä. Palkkatuella katettaviin palkkakustannuksiin tehdyt muutokset voivat varmasti parhaimmillaan edistää tulorekisterin avulla tapahtuvaa prosessin automatisointia, joskin vaikuttavat myös osissa tilanteissa maksettavaa palkkatukea pienentävästi. Merkittävä lisäys palkkatuen käyttöön erityisesti pienemmissä yrityksissä on kuitenkin tehtävissä ainoastaan

työnantajan hallinnollista taakkaa prosessissa keventämällä ja maksatus-prosessia automatisoimalla.

Kunnioittavasti

Suomen Yrittäjät

Harri Hellstén
työmarkkina-asioiden päällikkö